

Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ve Aile İşlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Örneği

Depression Levels and Family Functions of University Students: Dokuz Eylul University, Buca Faculty of Education Sample

Bahar Mete Otlu*

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın çalışma grubunu Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan 300 (165 kız ve 135 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)", "Beck Depresyon Envanteri (BDE)" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Depresyon düzeyleri ile aile yapısı ve değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için t-testi, varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda ADÖ ve ADÖ'nün tüm alt boyutları ile depresyon puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aile işlevlerinde sağlıksız doğru bir gidiş oldukça depresyon puanları artmaktadır.

Anahtar kelimeler: depresyon, aile işlevleri, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to examine, the relationship between depression levels and family functions of university students with respect to different variables. **Method:** The working group of research consists of 300 students (165 girls and 135 boys) from various departments of the Buca Faculty of Education in Dokuz Eylul University. The data were collected using "Family Assessment Device (FAD)", "Beck Depression Inventory (BDE)" and "Personal Information Form". To analyze the data, SPSS program was used. T-test, ANOVA and pearson correlation were used to analyze the relationship between levels of depression and family functions and variables. **Findings:** According to the results, it has been found out that there is a meaningful relationship between the levels of depression and FAD's all sub scales. As there is a drift in family functions towards an unhealthy level, the scores of depression increase.

Key words: depression, family functions, university students

*Bahar Mete Otlu, Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

1. GİRİŞ

Günümüzde depresyon, farklı toplumlarda davranış bozuklukları arasında toplumlarda en yaygın olarak görülen ve son derece ciddi sonuçlar doğurabilen bir ruhsal bozukluktur. Nitekim Yüksel (1984) de psikolojik sağlık değerlendirmelerinde, en sık görülen psikolojik rahatsızlığın depresyon olduğunu belirtmiştir [1]. Ayrıca, özellikle son yıllarda depresyon ile intihar davranışı arasındaki bağlantının kurulmasıyla depresyonla ilgili araştırmaların sayısı artmıştır.

Depresyon, derin üzüntülü bir duygudurum içinde değersizlik, yetersizlik, küçüklük duygusu ve düşünceleriyle birlikte düşünme, konuşma ve hareketler gibi fizyolojik işlevlerde yavaşlamaya seyreden bir sendromdur [2]. Öte yandan Hisli (1988), depresyon belirtilerini; uyku ve iştah bozuklukları, somatik belirtiler, karamsarlık, benliğe ilişkin olumsuz duygular, genel doyumсуuzluk, sevgi ve ilgi kaybı, ağlama nöbetleri, benlik saygısının azalması, olumsuz beklentiler, kendini eleştirme, suçlama, karar vermede güçlükler, motivasyon kaybı, kaçma, çekilme ve intikam düşünceleri şeklinde sıralamıştır [3]. Bu bağlamda depresyonun, bireyin yaşam kalitesini düşürebileceğini, kendisi ve dış dünyası ile arasındaki uyumun bozulmasına neden olabileceğini söylemek mümkündür.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda (Friedmann ve ark., 1997; Joffe ve ark., 1988; Tamplin ve ark., 1998; Akt. Tamplin & Goodyer, 2001) psikiyatrik bozukluk sahibi bir aile üyesinin, sağlıklı aile işlevlerinin güçlü bir göstergesi olduğu belirtilmiştir [4].

Aile, kişilik gelişimi üzerinde şüphesiz büyük bir etkiye sahiptir. Nitekim Kuzgun (1997), kişilik gelişiminin kalıtım ve çevrenin ürünü olduğunu, çevre kavramının içinde ana-babaların en önemli yeri işgal ettiğini belirtmektedir. Ona göre ana-baba çocuğun en uzun süre ve en yakın etkileşimde bulunduğu kişilerdir. Çocuk kültürel değerlerini, temel alışkanlıklarını, gelişim görevlerine karşı yaklaşımlarını aile ortamında kazanır. Çocuğun olumlu bir benlik tasarımı oluşturmasında, yeterli duygusu kazanmasında ana-babası ile etkileşimi sırasında aldığı geribildirimler çok önemli rol oynar. Ana-babalar, çocuklar için en yakın özdeşim modelleridir. Özellikle kişiliğin biçimlendiği yıllarda ana-babaların tutumları çocuklarda temel karakteristiklerin oluşmasında başrolü oynamaktadır [5]. Aile üyelerinin her biri, diğer üyelerle olan

ilişkilerinde onları etkilemekte ve bu süreç dönüşümlü olarak devam etmektedir.

Aile dinamikleri kişinin yaşantısında o denli belirleyicidir ki Başar (1997), ailede çocukluk yıllarında edinilen davranış kalıplarının daha sonraki yıllarda değiştirilmesinin çok güç olduğunu ifade etmektedir [6]. Öte yandan Yavuzer'e (1996) göre çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama olan tutumlarının temelini oluşturur [7]. Kısacası ebeveynlerin çocuklarıyla girdikleri iletişim, onlara karşı gösterdikleri ilgi, tutum ve davranışlar kişinin yaşantısında oldukça önemlidir. Bu yaşantılar kişinin sonraki yaşam dinamiklerinde de belirleyici olacaktır.

Bu görüşü destekler nitelikteki farklı çalışmalar da bulunmaktadır. Depresyonla ilgili yapılan bazı araştırmalarda (Rush, 1989; Burns, 1981; Akt. Ören ve Gençdoğan, 2007), depresyonla birlikte gelen duygusal değişimlerin altında bazı sağlıklı zihinsel aktivitelerin yattığı düşünülmektedir. Söz konusu sağlıklı zihinsel aktivitelerin genellikle depresif kişinin çocukluk çağı öğrenmelerinden kaynaklandığı belirtilmektedir [8].

Çocuğun gelişiminde ailenin sağlıklı işlevlere sahip olmasının önemi açıktır. Cüceloğlu'na (1994) göre sağlıklı aile düzeni, ailenin gereksinimlerini doğal olarak karşılar. Sağlıksız aile düzeninde gereksinimler karşılanmaz ve aile üyeleri, mutsuz ve doyumсуuz oldukları halde, bu hastalıklı durumu devam ettirebilmek için çaba gösterirler. Sağlıklı aile düzeninde sağlıklı aile, kendi üyelerini değerli bulur ve aile üyeleri benlik değerlerini olumlu yönde geliştirir. Sağlıksız aile, çocuğun kendine özgü bir benlik geliştirmesine karşıdır [9]. Sağlıksız ailede, özgüven gelişimi engellenmekte ve buna bağlı olarak çocuklarda ruhsal zorlanmalara karşı geliştirilen tepkiler, diğer çocuklara göre daha şiddetli olabilmektedir. Korku, öfke, duygusal kırıklıklar, ruhsal zorlanmalar bu tepkilerin bazılarıdır.

Buradan hareketle, sağlıklı ve sağlıksız aile işlevlerinin bireyin yaşantısında belirleyici bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Sağlıklı aile işlevleri bireylerin yaşantılarını olumlu yönde etkilerken sağlıksız aile işlevlerinin olumsuz bir etkiye neden olabileceği anlaşılmaktadır.

Depresyonun görülme sıklığı konusunda yapılan araştırmalar sonucunda (Ekşi, 1982; Güney, 1985; Özbek, 1973; Uluutku, 1983; Akt.

Gençdoğan, 1993) üniversite gençliğinin 1/3'ünde depresyon belirtilerinin görüldüğünü ifade etmişlerdir [10]. Bu bulguya dayanarak, araştırmanın çalışma grubu üniversite öğrencilerinden seçilmiştir. Depresyonun sıklığı, belirtileri, nedenleri, tedavisi konusunda bugüne değin pek çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda aile boyutu genellikle, aile yükünlüğü ile sınırlı kalmış, depresyon ile aile işlevleri arasındaki ilişkiler incelenmemiştir. Bu çalışma, aile işlevleri boyutuyla ilgili eksikliği gidermeyi ve elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM

Betimsel nitelikte olan bu araştırmanın evrenini 2006–2007 eğitim öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 7511 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinin Tarih Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği bölümlerinden seçkisiz yöntemle seçilen 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin dağılımları şöyledir: % 55'i (n=165) bayan, % 45'i erkektir. Öğrencilerin % 29.33'ü (n=88) 17-20 yaşında, % 59.67'si (n=179) 21-24 yaşında, % 11'i (n=33) 25 yaş ve üzerindedir.

2.1. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, öğrencilere uygulanan "Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)" "Beck Depresyon Envanteri (BDE)" ve "Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilmiştir.

2.1.1. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)

Aile Değerlendirme Ölçeği, Amerika Birleşik Devletleri'nde Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiş olup, ailenin işlevlerini hangi konuda yerine getirebildiğini veya getiremediğini belirleyen bir ölçme aracıdır [11].

Daha önce geliştirilmiş olan McMaster Aile İşlevleri Modeli'nin klinik olarak aileler üzerinde uygulanmasıyla elde edilen ölçek toplam 60 madde içermektedir ve problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler olarak yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçeklerden alınan 2'nin üzerindeki puanlar, bu alanlarda sorun

bulduğunu düşündürmektedir. Ölçeğin 12 yaşın üzerindeki tüm aile bireylerine uygulanabileceği belirtilmektedir [12].

2.1.1.1. Aile Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği

Ölçeğin geçerliği, yapı ve uyum geçerliliği incelenerek araştırılmıştır. Ölçeğin ayırt edici geçerliği, bilinen grupların karşılaştırılması tekniğiyle ve iki ayrı çalışmayla sınanmıştır. Bu çalışmaların ilkinde, ölçeğin bütünü ve alt ölçekler için bulunan t değerlerinin 3.07-5.16, $p < .001$) ve ikincisinde, bulunan t değerlerinin (5.65, $p < .01$ ve 24.09, $p < .0001$) anlamlı olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin uyum geçerliği için, evliliği devam eden 25 kişiye, ADÖ'nün Genel Fonksiyonlar Alt Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği birlikte uygulanmış, korelasyon katsayısı .66 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlığı, Cronbach alfa katsayıları hesaplanarak yapılmış, güvenirlilik katsayıları .38 ile .86 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlilik tekniğiyle üç hafta ara ile alt ölçekler için bulunan korelasyon değerleri .62 ile .90 arasında değişmektedir [11].

2.1.2. Beck Depresyon Envanteri (BDE)

Beck Depresyon Ölçeği, Beck tarafından 1961'de geliştirilmiştir. Türkçe formun güvenirlilik çalışmasında Cronbach alfa katsayısı .74 olarak belirlenmiş ve bu katsayı yeterli olarak kabul edilmiştir [13]. Envanter 15 yaşın üzerindeki ergen ve yetişkinlere uygulanabilir [14].

2.1.3. Kişisel Bilgi Formu

Bilgi Formu, cinsiyet, anne-babanın sağ olup olmayışı, anne-babanın evlilik durumu, kardeşlerinin olup olmayışı, duygusal bir ilişki yaşayıp yaşamadığıyla ilgili bilgilerin elde edilmesine dönük olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

2.2. İşlem

Ölçeklerden elde edilen veriler, değişkenlere göre kodlanmış, bu veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve ortalamalar arasında anlamlı farkın olup olmadığını belirlemek için iki grubun karşılaştırıldığı durumlarda t testi, ikiden fazla grup karşılaştırıldığında ise varyans analizine başvurulmuştur. Depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için ise korelasyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri sosyo-demografik değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular da bu bölümde yer almaktadır.

3.1. Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Sosyo-demografik değişkenler ile depresyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını sınamak amacıyla t-testi ve varyans analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin depresyon puanları ile bağımsız değişkenler (cinsiyet, anne-babanın sağ olup olmayışı, kardeşlerinin olup olmayışı, duygusal bir ilişki yaşayıp yaşamadığı) arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı saptanmıştır ($p>.05$). Tablo 1'de t-testi sonuçları toplu bir şekilde verilmiş olup, Tablo 2'de ise yaş değişkenine ait varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 1 Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Puanlarının Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre T-Testi Sonuçları

Sosyo-demografik değişken	Grup	n	Ortalama	Sta.Sap.	T
Cinsiyet	Bayan	165	9,84	8,32	,18
	Erkek	135	9,67	7,96	*
Annenin Hayatta Olup Olmaması	Sağ	292	9,79	8,20	,36
	Ölü	8	8,75	5,92	*
Babanın Hayatta Olup Olmaması	Sağ	287	9,78	8,16	,24
	Ölü	13	9,23	8,07	*
Kardeşinin Olup Olmaması	Var	282	9,81	8,20	1,01
	Yok	18	7,69	6,52	*
Duygusal İlişki Yaşamaması	Yaşıyor	132	10,33	8,96	1,12
	Yaşamıyor	168	9,26	7,43	*

* $p>.05$

Tablo 2 Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Puanlarının Yaşlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplararası	2,14	1	2,14	,32	,86 *
Grupiçi	19830,58	298	66,55		
Toplam	19832,72	299			

* $p>.05$

Tablo 3 Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler

	Depresyon Envanter	ADÖ	Problem Cozme	İletişim	Roller	Duygusal Tepki Verebilme	Gereken İlgiyi Gösterme	Davranış Kontrolü	Genel İşlevler
Depresyon Envanteri	1,000								
ADÖ	0,309**	1,000							
Problem Çözme	0,214**	0,805**	1,000						
İletişim	0,185**	0,853**	0,686**	1,000					
Roller	0,277**	0,808**	0,589**	0,592**	1,000				
Duygusal Tepki Verebilme	0,273**	0,819**	0,594**	0,700**	0,577**	1,000			
Gereken İlgiyi Gösterme	0,240**	0,655**	0,381**	0,461**	0,530**	0,471**	1,000		
Davranış Kontrolü	0,292**	0,720**	0,499**	0,472**	0,571**	0,513**	0,496**	1,000	
Genel İşlevler	0,285**	0,928**	0,740**	0,782**	0,668**	0,740**	0,548**	0,607**	1,000

3.2. Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler

Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Pearson Korelasyon Testi yapılmıştır. Korelasyon Testi sonuçlarına göre aile değerlendirme ölçeğinin tüm alt ölçekleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin depresyon puanları

ile ADÖ'nün alt boyutları olan "problem çözme", "iletişim", "roller", "duygusal tepki verebilme", "gereken ilgiyi gösterme", "davranış kontrolü", "genel fonksiyonlar" puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<.01$). Aile işlevleri sağlıksızlaştıkça depresyon puanlarında da artış gözlenmektedir. Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

4. TARTIŞMA

Araştırma sonucunda öğrencilerin depresyon puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde Lefkowitz & Tesiny (1985) de araştırmalarında kızlar ile erkeklerin depresyon puanları arasında anlamlı fark bulamamıştır [15]. Oysa Güney (1985), yaptığı araştırmada genellikle bayanlarda erkeklere oranla daha fazla depresyon görüldüğünü belirlemiştir [16]. Yine Wiseman (1995), cinsiyet farklılığıyla yalnızlık ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada, bayanların depresyon düzeylerinin erkeklere oranla anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu saptamıştır [17].

Bu araştırmada öğrencilerin depresyon puanlarının yaşlarına göre de anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu bulgu çalışma grubundaki öğrencilerin yaşlarının birbirine yakın olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilerin depresyon puanlarının ve aile işlevleri puanlarının anne-babanın sağ olup olmayışı ve anne-babanın evlilik durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaması araştırmanın diğer bulgularındandır. Oysa, Jensen ve ark. (1991) yaptıkları araştırmalarda anne-baba ayrılıkları, boşanmalar ya da ölümler nedeniyle tek ebeveyn ile büyüyen çocukların diğer çocuklara göre daha fazla risk altında olduğunu bildirmişlerdir. Çocuklukta anne-baba kaybının depresyon riskini 2-3 kat artırdığı bildirilmektedir [18]. Bu bulguyu Şirvanlı (1999) ve Yılmaz'ın (1998) yaptığı benzer araştırma bulguları da desteklemektedir. Şirvanlı, eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkilerini konu alan araştırmasında, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının sosyal destek algılarının, çatışmasızlara oranla daha düşük olduğunu saptamıştır [19]. Yine Yılmaz, tek ebeveynli ve iki ebeveynli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin kendilik imgesini konu alan araştırmasında, duygu düzeyi ve aile ilişkisi alt ölçeklerinde tek ebeveynli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin iki ebeveynli aileden gelen üniversite öğrencilerinden daha düşük puan aldıklarını saptamıştır [20]. Ancak, tek ebeveynle yaşamın neden olabileceği stres etkisinden çocuğun nasıl etkileneceği, çocuğun baş etme yetisi ve ayrı yaşayan anne-babanın çocuk ile aralarındaki ilişkinin niteliğiyle yakından ilgilidir. Bu bağlamda tek ebeveynle yaşayan her bireyde depresyon düzeyi yüksek olmayabilir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin depresyon puanlarının ve aile işlevleri puanlarının

öğrencilerin kardeşlerinin olup olmayışına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Oysa Ökte (2001), "Ergenlerde İçer Dönüklük-Dışa Dönüklük Kişilik Özelliği ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler" adlı çalışmada, kardeşi olmayan bireylerin kardeşi olanlara göre daha fazla anksiyete, karamsarlık, depresyon ve duygusal hassaslık gösterdiğini saptamıştır [21].

Araştırma sonucunda öğrencilerin depresyon düzeylerinin duygusal bir ilişki yaşayıp yaşamadıklarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin depresyon puanları ile ADÖ'nün alt boyutları olan "problem çözme", "iletişim", "roller", "duygusal tepki verebilme", "gereken ilgiyi gösterme", "davranış kontrolü", "genel fonksiyonlar" puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Aile işlevlerinde sağlıksız doğru bir gidiş oldukça depresyon puanları artmaktadır. Benzer şekilde, Ertem ve Yazıcı (2006), psikososyal sorunlar ile depresyon arasındaki ilişkileri inceledikleri araştırmalarında, baskıcı tutum sergileyen aileleri olan çocuklarda ağır depresyon görülme oranını %16 bulurken; özgür-demokratik tutum sergileyen ailelerde bu oranı %0.1 olarak bulmuşlardır [22]. Bireyin gelişiminde ailenin sağlıklı işlevlere sahip olmasının önemi açıktır. Sağlıksız aile işlevlerinin bireyler üzerindeki olumsuz etkisi göz önünde bulundurulursa bu bulgunun şaşırtıcı olmadığı düşünülebilir. Cüceloğlu'na (1994) göre sağlıksız aile de, çocuğun kendine özgü bir benlik geliştirmesine karşı çıkılır, herkesin boyun eğmesi, itaatkâr olması istenir. Otoritenin istediği yönde davranışlarını düzeltmeyenler, değişik yollardan cezalandırılır. Çocuk kabul edilebilmek ve onaylanmak ister, eğer aile ortamı ona kendi benliğini tanımlama özgürlüğü veriyorsa, sağlıklı bir biçimde olgunlaşma yolunda gelişir [9].

Öte yandan Pike ve ark.(1996), aile çevresi ile depresif sendromlar ve antisosyal davranışların ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, özellikle anneden kaynaklanan olumsuzlukların depresyonla bağlantılı olduğunu bulmuşlardır [23].

Kısacası aile, bireyin yaşamında belirleyici bir role sahiptir. Ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimi, onlara karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar kişinin yaşantısında oldukça önemlidir. Bu yaşantılar kişinin sonraki yaşam dinamiklerinde de belirleyicidir. Buradan hareketle ebeveynlerin sağlıklı ana-baba tutumları kazanmasını sağlamak amacıyla ailelere ve anne-baba adaylarına çeşitli eğitim

seminerleri verilebilir. Bu seminlere katılımın sağlanması ve yaygınlaşması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın devreye girdiği bir proje yürütülebilir. Bu doğrultuda üniversiteler, MEB bünyesindeki Halk Eğitim Müdürlükleri ve kitle iletişim organları arasında eşgüdüm sağlanarak ailelere destek verilebilir. Çünkü sağlıklı ebeveynler, sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlayacaktır.

Ayrıca depresyonun ilişkili olabileceği varsayılan diğer değişkenlerle ilgili araştırmalar, depresyonun nedenlerini de içerecek şekilde yapılandırılmalı; önleme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Aile işlevlerini sağlıklı kılan nedenleri ortaya çıkarmaya dönük araştırmalar yapılabilir. Elde edilecek bulgular doğrultusunda kısa ve uzun vadede makro ve mikro çözümler düşünülmelidir.

KAYNAKLAR

1. Yüksel, N. (1984) "Bilişsel İşlevler Yönünden Normallerle Depresif Hastaların Karşılaştırılması". *Psikoloji Dergisi*, 5 (17), 14.
2. Aşkın R. Depresyon, Aşkın R. (Ed), (1999) **Depresyon El Kitabı**. Konya.
3. Hisli, N. (1988) "Beck Depresyon Envanteri'nin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma". *Psikoloji Dergisi*, 6, 118-126.
4. Tamplin, A. & Goodyer, I. M. (2001) "Family functioning in adolescents at high and low risk for major depressive disorder". *European Child & Adolescent Psychiatry*, 10, 170-179.
5. Kuzgun, Y. (1997) **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. ÖSYM Yayınları. Ankara.
6. Başar, H. (1997) **Sınıf Yönetimi**. Personel Eğitim Merkezi Yayın No:13. Ankara.
7. Yavuzer, H. (1996) **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. Remzi Kitabevi. İstanbul.
8. Ören, N., Gençdoğan, B. (2007) "Lise Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15, 1, 85-92.
9. Cüceloğlu, D. (1994) **İçimdeki Çocuk**. Remzi Kitabevi. İstanbul.
10. Gençdoğan, B. (1993) **Depresyon ile Kendini Kabul Arasındaki İlişkiler**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
11. Bulut, I. (1990) **Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı**. Özügelış Matbaası, Ankara.
12. Öner, N. (1996) **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı**. 2. Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
13. Hisli, N. (1989) "Beck Depresyon Envanteri'nin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliliği, Güvenirliği". *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 3-13.
14. Savaşır, I., Hisli, N. (1997) **Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler**. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
15. Lefkowitz, M.M. & Tesiny, E.P. (1985) "Depression in children: prevalence and correlate". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53, 647-656.
16. Güney, M. (1985) **Üniversite Öğrencileri Arasında Depresyon ve Problem Alanlarının Akademik Başarı ile İlişkisi**. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
17. Wiseman, H. (1995) "Gender differences in loneliness and depression of university students seeking counselling". *British Journal of Guidance and Counselling*, 23, 2, 231-243.
18. Jensen P., Richters S., Ussery T. (1991). "Child psychopathology and environmental influences: discrete life events versus ongoing adversity". *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 30, 303-309.
19. Şirvanlı, Özen D. (1999) "Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri: II. Sosyal Destek". *Çocuk ve Genlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 6 (2), 83-88.
20. Yılmaz, A. (1998). "Tek Ebeveynli ve İki Ebeveynli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Kendilik İmgesi". *Çocuk ve Genlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5, (3), 142-150.
21. Ökte, M. (2001) "Ergenlerde İçeride Dönüklük-Dışarıya Dönüklük Kişilik Özelliği ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
22. Ertem, Ü. ve Yazıcı, S. (2006) "Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar ve Depresyon". *Aile ve Toplum*, 3, 9, 7-12.
23. Pike, A., McGuire, S., Hetherington, E.M., Plomin, R., Reis, D. (1996) "Family environment and adolescent depressive symptoms and antisocial behavior: a multivariate genetic analysis". *Developmental Psychology*, 32, 951-955.